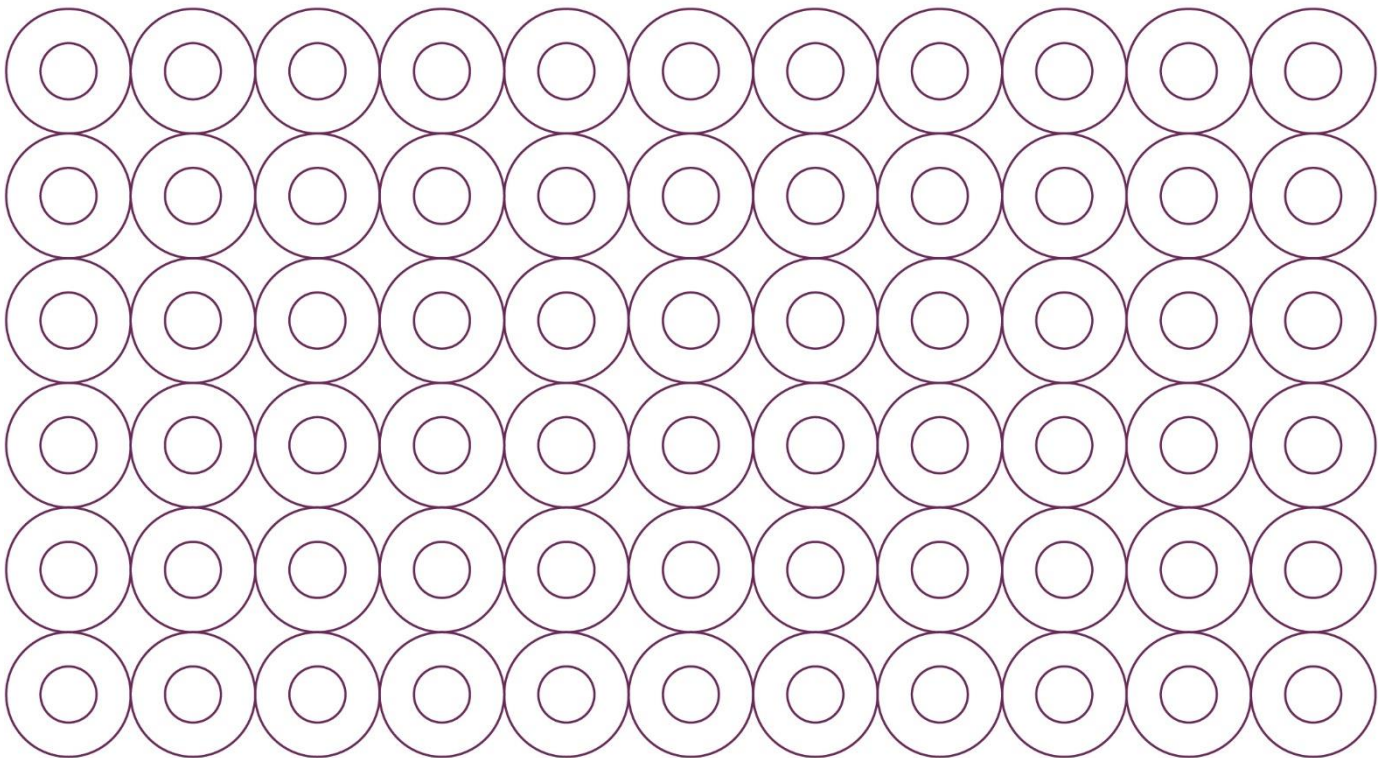

RAPPORT 2024:12

Nationell kartläggning av elevfrånvaron 2023

De obligatoriska skolformerna

Skolverket

Publikationen finns att ladda ner som kostnadsfri
PDF från Skolverkets webbplats:

www.skolverket.se/publikationer

ISSN: 1103-2421

ISRN: SKOLV-R-2024:12-SE

Skolverket, Solna 2024

Förord

Frånvaro från skolan innebär att elever inte får den utbildning som de har rätt till och kan leda till svårigheter för den enskilda eleven. Skolverket har kartlagt frånvarons omfattning i flera tidigare studier, senast våren 2021. Regeringen har på nytt gett Skolverket i uppdrag att kartlägga frånvaron i de obligatoriska skolformerna. Syftet med kartläggningen är att ge en uppföljande nationell bild av frånvarons omfattning. I denna rapport redovisas resultatet från kartläggningen.

Kartläggningen har genomförts av Ebba Brismark och Irma Lejlic i samarbete med andra medarbetare på Skolverkets Avdelning för analys.

Skolverket vill framföra ett stort tack till alla skolhuvudmän som har besvarat den enkätundersökning som rapporten bygger på.

Solna, 20 november 2024

Joakim Malmström
Generaldirektör

Ebba Brismark
Undervisningsråd

Innehåll

Sammanfattning	5
Den ogiltiga frånvaron är högre i högstadiet	5
Många elever har en omfattande frånvaro	5
Frånvaron har minskat sedan pandemin – men är fortfarande på en högre nivå än före pandemin	5
Skolor och huvudmän behöver förebygga frånvaro så att elever får den utbildning de har rätt till	6
Inledning	8
Skolverkets tidigare kartläggningar av frånvaro	8
Syfte och avgränsningar	9
Definitioner av frånvaro	9
Studiens upplägg	10
Urval och genomförande av enkätundersökning	10
Vissa osäkerhetsfaktorer i frånvarostatistiken	12
Jämförbarhet mellan Skolverkets kartläggningar	14
Frånvarons omfattning i de obligatoriska skolformerna	15
Ogiltig frånvaro i förskoleklass och grundskolan	15
Total frånvaro i förskoleklass och grundskolan	16
Ogiltig frånvaro i anpassade grundskolan	19
Total frånvaro i anpassade grundskolan	20
Sammanfattande diskussion	22
Många elever har en omfattande frånvaro	22
Omfattande frånvaro riskerar att få stora konsekvenser	22
Frånvaron har minskat sedan pandemin – men är fortfarande på en högre nivå än före pandemin	23
Viktigt med gemensamma definitioner och tydliga rutiner för en tillförlitlig uppföljning av frånvaro	24
Skolor och huvudmän behöver förebygga frånvaro så att elever får den utbildning de har rätt till	24
Referenser	26

Sammanfattning

Frånvaro från skolan innebär att elever inte får den utbildning som de har rätt till. En omfattande frånvaro riskerar att påverka elevens kunskapsutveckling och kan därtill leda till utanförskap. Det kan i sin tur påverka elevens framtidsutsikter och hälsa på både kort och lång sikt. Denna rapport ger en nationell bild av frånvarons omfattning i de obligatoriska skolformerna. I rapporten presenteras en samlad nationell bild av andelen elever med olika grader av ogiltig respektive total frånvaro under höstterminen 2023.

Den ogiltiga frånvaron är högre i högstadiet

Kartläggningen visar att i grundskolan var både den ogiltiga och den totala frånvaron högre i högstadiet jämfört med grundskolans övriga årskurser. I anpassade grundskolan var den ogiltiga frånvaron högre i högstadiet medan den totala frånvaron var mer jämnt fördelad mellan stadierna. Mellan 3 och drygt 5 procent av eleverna i grundskolans årskurs 7–9 var ogiltigt frånvarande minst 15 procent, eller minst 2,5 veckor, av höstterminen 2023. Motsvarande andel för högstadieleverna mottagna i anpassade grundskolan var cirka 3 procent.

Många elever har en omfattande frånvaro

Kartläggningen visar att 15 procent av eleverna som går i förskoleklass eller grundskolan hade en total frånvaro på 15–29 procent under höstterminen 2023. Det motsvarar en frånvaro på sammanlagt 2,5–5 veckor. Vidare hade drygt 4 procent av eleverna som går i förskoleklass eller grundskolan en total frånvaro på minst 30 procent, eller minst 5 veckor, under höstterminen 2023.

Den totala frånvaron tycks vara högre inom anpassade grundskolan. Drygt 20 procent av de elever som är mottagna i anpassade grundskolan hade en total frånvaro på 15–29 procent under höstterminen 2023 och drygt 10 procent hade en total frånvaro på minst 30 procent under samma termin.

De huvudmän som har inkommit med uppgifter i den här kartläggningen har sammantaget rapporterat in att nästan 47 000 av deras elever i förskoleklass, grundskolan och anpassade grundskolan hade minst 30 procents total frånvaro under höstterminen 2023.

Frånvaron har minskat sedan pandemin – men är fortfarande på en högre nivå än före pandemin

Skolverkets kartläggning av frånvaro från 2021 visade att frånvaron ökade i såväl förskoleklass och grundskolan som i anpassade grundskolan under covid-19-pandemin. Föreliggande kartläggning visar att den totala frånvaron i förskoleklass och grundskolan minskade igen under höstterminen 2023 jämfört med

höstterminen 2020. Att frånvaron minskat är inte oväntat givet det extrema läge som rådde under pandemin, inte minst i form av ökad sjukfrånvaro.

Den totala frånvaron i förskoleklass och grundskolan tycks dock fortfarande vara högre under höstterminen 2023 än *före* pandemin, höstterminen 2019. Vi ser också att andelen högstadieelever i grundskolan som har minst 50 procents total frånvaro tycks ha ökat något under höstterminen 2023 jämfört med höstterminen 2020. Det handlar om ökning på mindre än en procentenhet, men motsvarar många elever nationellt. Även den ogiltiga frånvaron bland högstadieelever tycks ha ökat jämfört med höstterminen 2020. Eftersom det finns vissa osäkerhetsfaktorer kopplade till uppgifter om frånvaro är det svårt att med säkerhet säga att frånvaron faktiskt har ökat.

För elever mottagna i anpassade grundskolan tycks den totala frånvaron ha ökat ytterligare under höstterminen 2023 jämfört med höstterminen 2020. Detta trots det extrema läge som rådde under pandemin i form av exempelvis ökad sjukfrånvaro. För anpassade grundskolan finns dock en stor osäkerhet kring utvecklingen över tid eftersom vi har gjort vissa nödvändiga ändringar i denna kartläggning jämfört med den från 2021.

Skolor och huvudmän behöver förebygga frånvaro så att elever får den utbildning de har rätt till

Alla skolor och huvudmän behöver arbeta med att främja närvaro och förebygga frånvaro för att säkerställa att elever går i skolan och får den utbildning de har rätt till. Frånvaro är i sig en riskfaktor för fortsatt frånvaro. Det är därför viktigt att skolor systematiskt följer och tidigt fångar upp elevers frånvaro. Skolan behöver konsekvent och konstruktivt uppmärksamma elevers frånvaro och agera redan när en elev visar tecken på, eller risk för, problematisk frånvaro. För att få en rättvisande bild av elevernas frånvaro behöver huvudmän ha tydliga rutiner för frånvarooanmälan och registrering av frånvaro. Rektorer och huvudmän behöver också följa upp att rutinerna följs och att all frånvaro registreras. En pågående statlig utredning ska lämna förslag om ett nationellt frånvaroregister och definitioner av giltig respektive ogiltig frånvaro, vilket framöver kan påverka skolans och huvudmäns arbete med att följa elevers frånvaro.

Det är ovanligt att det bara finns en orsak till omfattande frånvaro hos en elev. Ofta handlar det om flera faktorer som ömsesidigt påverkar varandra. För att kunna sätta in rätt åtgärder behöver orsakerna i det enskilda fallet analyseras ur ett helhetsperspektiv. Att vända en omfattande frånvaro kan vara utmanande och kräva flera olika åtgärder från skolan, huvudmannen och elevens vårdnadshavare. Även andra aktörer i form av till exempel socialtjänsten och primärvården kan behöva involveras.

Om kartläggningen

Skolverket har kartlagt andelen elever med olika grader av ogiltig respektive total frånvaro under höstterminen 2023. Ogiltig frånvaro definieras som frånvaro som inte är beviljad av skolan och frånvaro som inte är anmäld. Total frånvaro avser all frånvaro, det vill säga summan av giltig och ogiltig frånvaro. Giltig frånvaro kan till exempel vara sjukdom eller beviljad ledighet.

Skolverkets kartläggning baseras på en enkätundersökning till samtliga skolhuvudmän inom de obligatoriska skolformerna, det vill säga förskoleklass, grundskola, anpassad grundskola, sameskola och specialskola. Sameskolan och specialskolan har endast en huvudman vardera. För att inte peka ut någon av dessa huvudmän har deras svar inkluderats i redovisningen av resultaten för grundskolan. Skolverket har fått in uppgifter om frånvaro för nästan 90 procent av eleverna som går i förskoleklass och grundskolan och drygt 80 procent av eleverna mottagna i anpassade grundskolan.

Det finns vissa osäkerhetsfaktorer kopplade till uppgifter om frånvaro, till exempel att all frånvaro inte registreras på skolorna. Osäkerhetsfaktorerna gör att det är svårt att slå fast exakt hur stor andel av eleverna som har olika grader av frånvaro. Samtidigt bedömer omkring åtta av tio huvudmän själva att de uppgifter som de har rapporterat in ger en rättvisande bild av frånvaron för deras elever höstterminen 2023. Drygt en av tio huvudmän bedömer att det finns risk att frånvaron var högre än redovisat och några enstaka procent av huvudmännen bedömer att det finns risk att frånvaron var lägre än redovisat.

Inledning

Inom de obligatoriska skolformerna innebär frånvaro från skolan att eleven inte får den utbildning som eleven har rätt till. En omfattande frånvaro kan leda till svårigheter för den enskilda eleven. Omfattande frånvaro riskerar att påverka elevens kunskapsutveckling och kan därtill leda till utanförskap, vilket i sin tur kan påverka elevens framtidsutsikter och hälsa på både kort och lång sikt. Skolnärvaro är på flera sätt en skyddsfaktor och ju längre tid elever är frånvarande, desto mer riskerar de att komma efter i skolarbetet och hamna utanför den sociala gemenskapen. Att vända en omfattande frånvaro kan vara utmanande och kräva flera olika åtgärder från skolan och huvudmannen samt elevens vårdnadshavare. Även andra aktörer i form av till exempel socialtjänsten och primärvården kan behöva involveras.

I dagsläget finns det inte något nationellt frånvaroregister och därmed inte heller möjligheter till löpande uppföljningar av frånvaro på nationell nivå. I november 2023 tillsatte regeringen en utredning som bland annat ska lämna förslag om ett nationellt frånvaroregister som möjliggör detta.¹

Skolverket har kartlagt frånvarons omfattning i flera tidigare studier. I regleringsbrevet för 2024 gav regeringen på nytt Skolverket i uppdrag att kartlägga frånvaron i de obligatoriska skolformerna.²

Skolverkets tidigare kartläggningar av frånvaro

Skolverket genomförde 2021 en nationell kartläggning av frånvaron i de obligatoriska skolformerna.³ Kartläggningen baserades på en enkätundersökning till samtliga skolhuvudmän inom de obligatoriska skolformerna samt anpassade gymnasieskolan. I enkäten uppgav huvudmännen bland annat hur många elever som hade olika grader av ogiltig och total frånvaro under höstterminerna 2019 och 2020.

Resultaten visade att en fjärdedel av eleverna som går i förskoleklass eller grundskolan hade en total frånvaro på minst 15 procent under höstterminen 2020. I total frånvaro ingår både ogiltig och giltig frånvaro. Både den ogiltiga och den totala frånvaron var högst i högstadiet. Inom anpassade grundskolan var den totala frånvaron i genomsnitt något högre än i grundskolan. Kommentarer som huvudmännen lämnade i samband med enkätundersökningen indikerade att de siffror som rapporterades in generellt sett var en underskattning av elevers faktiska frånvaro.⁴

Skolverkets kartläggning från 2021 visade att frånvaron ökade i såväl förskoleklass och grundskolan som anpassade grundskolan under covid-19-

¹ Dir. 2023:154. *Varaktigt förbättrad trygghet och studiero i skolan.*

² Regleringsbrev för budgetåret 2024 avseende Statens skolverk, beslut 2023-12-20.

³ Skolverket (2021a).

⁴ Skolverket (2021a).

pandemin. Skolverket har även följt upp frånvaron i studier genomförda 2008 och 2010.⁵ Dessutom har Skolinspektionen följt upp frånvaron i en studie från 2016.⁶ Studierna skiljer sig metodologiskt, vilket försvårar jämförelser över tid. I Skolverkets kartläggning från 2021 görs inga jämförelser med de tidigare studierna.

Syfte och avgränsningar

Syftet med denna kartläggning är att ge en nationell bild av frånvarons omfattning i de obligatoriska skolformerna samt att undersöka hur omfattningen har utvecklats sedan Skolverkets kartläggning 2021. Mer specifikt ska studien besvara följande frågeställningar:

- Hur omfattande var den ogiltiga respektive totala frånvaron i de obligatoriska skolformerna under höstterminen 2023?
- Hur har omfattningen av frånvaron i de obligatoriska skolformerna utvecklats jämfört med Skolverkets kartläggning från 2021?

De obligatoriska skolformerna omfattar förskoleklass, grundskola, anpassad grundskola, sameskola och specialskola.

I uppdraget ingår inte att undersöka huvudmäns eller skolors arbete med att främja närvaro eller arbetet med att följa upp och analysera frånvaro. Detta undersöktes i Skolverkets kartläggning från 2021. I studien ingår inte heller att undersöka vad frånvaron får för konsekvenser och orsaker till elevers frånvaro.

Definitioner av frånvaro

Det finns idag inga enhetliga definitioner av frånvaro i regelverket. I skollagen hänvisas till giltig och ogiltig frånvaro samt upprepad och längre frånvaro, men begreppen definieras inte närmare. Det innebär att det är rektor eller den lärare som undervisar en elev som avgör om en elev anses frånvarande eller närvarande.⁷ Bestämmelsernas utformning innebär också att skolan behöver göra en bedömning av vad som är giltig respektive ogiltig frånvaro. I förarbetena till skollagen ges två exempel på giltiga skäl för frånvaro: sjukdom och beviljad ledighet.⁸ Förarbetsuttalandet gäller emellertid gymnasieskolan. Liknande förarbetsuttalanden finns inte för grundskolan och de motsvarande skolformerna.⁹

I den enkätundersökning som ligger till grund för den här rapporten används begreppen ogiltig frånvaro och total frånvaro.

- **Ogiltig frånvaro** definieras som frånvaro som inte är beviljad av skolan och frånvaro som inte är anmäld.

---

⁵ Skolverket (2008); Skolverket (2010).

⁶ Skolinspektionen (2016).

⁷ 7 kap. 17 – 19 §§, 15 kap. 16 § och 18 kap. 16 § skollagen samt Skolverket (2024a).

⁸ Prop. 2009/10:165, s.782 f. (Gäller gymnasieskolan)

⁹ Prop. 2009/10:165 s. 340 och 705 f.

- **Total frånvaro** avser all frånvaro, det vill säga summan av giltig och ogiltig frånvaro. Giltig frånvaro kan till exempel vara sjukdom eller beviljad ledighet.

Studiens upplägg

I den enkätundersökning som kartläggningen bygger på fick skolhuvudmännen uppge antal elever, uppdelat per årskurs, med ogiltig frånvaro inom tre intervall: 5–14 procent, 15–29 procent respektive 30 procent frånvaro eller mer.

Huvudmännen skulle även uppge antal elever, uppdelat per årskurs, med total frånvaro inom tre intervall: 15–29 procent, 30–49 procent respektive 50 procent eller mer. För att kartläggningen ska bli jämförbar med Skolverkets kartläggning från 2021 har samma intervall och definitioner använts.¹⁰

Studien visar i vilken omfattning elever varit frånvarande, men inte vad frånvaron fått för konsekvenser

Ett vanligt förekommande begrepp är problematisk frånvaro. Det används bland annat i betänkandet *Saknad! Uppmärksamma elevers frånvaro och agera*. Med problematisk frånvaro avses ”frånvaro i sådan omfattning att frånvaron riskerar att ha negativ inverkan på elevens utveckling mot utbildningens mål”. Begreppet utgår alltså från att en bedömning görs i varje enskilt fall.¹¹ Det finns ingen vedertagen gräns eller procentsats för när en elevs frånvaro blir problematisk, eftersom all frånvaro potentiellt sett kan vara bekymmersam. Även relativt liten frånvaro kan få konsekvenser för en elev.

De uppgifter som presenteras i föreliggande rapport beskriver omfattningen av elevers frånvaro under höstterminen 2023. Däremot säger uppgifterna inget om vilka konsekvenser frånvaron får för den enskilda eleven. Uppgifterna säger inte heller något om frånvaron har varit sammanhängande eller om eleverna haft flera perioder med frånvaro under terminen

Urval och genomförande av enkätundersökning

Resultaten i rapporten bygger på en enkätundersökning som genomfördes under perioden 8 april till 13 maj 2024. Undersökningen genomfördes digitalt och skickades till samtliga skolhuvudmän inom de obligatoriska skolformerna (förskoleklass, grundskola, anpassad grundskola, sameskola och specialskola). Sameskolan och specialskolan har endast en huvudman vardera. För att inte peka ut dessa huvudmän har deras svar inkluderats i redovisningen av resultaten för grundskolan. Läsåret 2023/24 gick 195 elever i sameskolan och 764 elever i specialskolan. De utgör därmed endast 0,08 procent av alla elever i de

---

¹⁰ För att få andelen frånvarande elever i respektive frånvarointervall divideras antalet frånvarande elever som huvudmännen rapporterat in med totalt antal elever hos de huvudmän som har rapporterat in uppgifter. Totalt antal elever hos huvudmännen hämtas från den officiella statistiken om antal elever per huvudman läsåret 2023/24 (insamlat under hösten 2023).

¹¹ SOU 2016:94, s. 234.

obligatoriska skolformerna. Elever som får sin utbildning i grundskolan men som är mottagna i anpassade grundskolan ingår i resultaten för anpassade grundskolan.

Svarsfrekvensen uppgick totalt till 77 procent av alla huvudmän för grundskolan (inklusive förskoleklass, sameskolan och specialskolan) och 80 procent för anpassade grundskolan, se tabell 1. I tabellen visas också svarsfrekvensen uppdelad på huvudmannatyp och huvudmannens storlek sedd till antalet elever. I tabellen ser vi att svarsfrekvensen är lägre för små huvudmän inom grundskolan och framför allt inom anpassade grundskolan. Enskilda huvudmän har också en lägre svarsfrekvens än offentliga huvudmän.

Tabell 1. Antalet huvudmän totalt och antalet som besvarat enkäten samt vilken svarsfrekvens det motsvarar.

	Totalt antal huvudmän	Antal svarande	Svarsfrekvens (%)
Grundskolan (inkl. förskoleklass, same- och specialskolan)	844	652	77
<i>Varav...</i>			
<i>Offentlig</i>	294	251	85
<i>Enskild</i>	550	401	73
<i>Varav...*</i>			
<i>Liten huvudman</i>	208	148	71
<i>Medelstor huvudman</i>	417	323	77
<i>Stor huvudman</i>	208	176	85
Anpassade grundskolan	298	237	80
<i>Varav...</i>			
<i>Offentlig</i>	260	210	81
<i>Enskild</i>	38	27	71
<i>Varav...**</i>			
<i>Liten huvudman</i>	74	47	64
<i>Medelstor huvudman</i>	148	121	82
<i>Stor huvudman</i>	75	69	92

*Huvudmännen har grupperats efter antal elever i F–9 höstterminen 2023: Liten (kvartil 1), Medelstor (kvartil 2 och 3) och Stor (kvartil 4). Liten = 1–107 elever, Medel = 108–1252 elever och Stor =1253 eller fler elever. 11 huvudmän saknar uppgift om antal elever och 5 av dem har besvarat enkäten

** Huvudmännen har grupperats efter antal elever i 1–9 höstterminen 2023: Liten (kvartil 1), Medelstor (kvartil 2 och 3) och Stor (kvartil 4). Liten = 1–13 elever, Medel = 14–56 elever och Stor =57 eller fler elever. 1 huvudman saknar uppgifter om antal elever och den har inte besvarat enkäten.

Syftet med studien är att ge en nationell bild av frånvaron i de obligatoriska skolformerna. Ett relevant mått är därför hur stor andel av landets elever som går hos de skolhuvudmän från vilka vi fått uppgifter om elevernas frånvaro. När det gäller förskoleklass och grundskolan har vi fått uppgifter om frånvaron för nästan 90 procent av landets elever och motsvarande andel för anpassade grundskolan är drygt 80 procent.¹² Undersökningen har således en god täckning avseende Sveriges elever och ger en bra bild av huvudmännens uppgifter om frånvaron i de obligatoriska skolformerna. Samtidigt finns det vissa osäkerhetsfaktorer kopplade till frånvarostatistiken som beskrivs närmare i nästa avsnitt.

Vissa osäkerhetsfaktorer i frånvarostatistiken

I enkäten ombads huvudmännen att bedöma kvaliteten på de uppgifter om frånvaro som de redovisat. Omkring åtta av tio huvudmän bedömer att deras uppgifter ger en rättvisande bild av frånvaron höstterminen 2023. Drygt en av tio huvudmän bedömer att det finns risk att frånvaron var högre än redovisat och några enstaka procent av huvudmännen bedömer att det finns risk att frånvaron var lägre än redovisat. Ytterligare några procent svarar att de inte kan bedöma om uppgifterna ger en rättvisande bild. Dessa resultat gäller för såväl förskoleklass och grundskolan som för anpassade grundskolan. Skolverket har inte exkluderat svar baserat på dessa bedömningar eftersom det inte har gått att utläsa om det handlar om en stor eller liten risk och i vilken utsträckning det påverkar de inrapporterade uppgifterna.

Det finns vissa osäkerhetsfaktorer i de uppgifter om frånvaro som Skolverket samlat in. Flera av faktorerna bidrar till en risk för underrapportering av elevers frånvaro, men det finns också faktorer som kan bidra till att frånvaron överskattas hos vissa huvudmän.¹³ Sammantaget gör dessa osäkerhetsfaktorer att det är svårt att slå fast exakt hur stor andel av eleverna som har olika grader av frånvaro, vilket är viktigt att ha i åtanke när man tar del av resultaten i denna rapport. De osäkerhetsfaktorer som observerats i denna kartläggning är till stor del samma utmaningar som framkom i Skolverkets kartläggning av frånvaron från 2021 och i Skolverkets utredning om ett nationellt frånvaroregister.¹⁴ Det är i stort sett samma typer av problem som lyfts av huvudmän för förskoleklass och grundskola som av huvudmän för anpassad grundskola.

All frånvaro registreras inte på skolorna

För att få en rättvis och heltäckande bild av elevers faktiska frånvaro krävs att frånvaro registreras för alla elever, alla dagar och för hela skoldagen. Både denna och Skolverkets tidigare kartläggning visar att all frånvaro inte registreras på skolorna och att det varierar mellan huvudmän i vilken utsträckning elevernas

¹² Enligt den officiella statistiken gick sammanlagt drygt 1,2 miljoner elever i förskoleklass, grundskolan, sameskolan och specialsolan läsåret 2023/24. Vidare var sammanlagt drygt 16 000 elever mottagna i anpassade grundskola samma läsår. Här ingår elever som är mottagna i skolformen anpassade grundskolan men som får sin utbildning i grundskolan, så kallade integrerade elever. De integrerade eleverna utgör knappt 10 procent av eleverna i anpassade grundskolan.

¹³ Till exempel finns det en risk att elever som har bytt huvudman under terminen redovisas i flera huvudmäns svar.

¹⁴ Skolverket (2021a); Skolverket (2021b).

frånvaro registreras. I huvudmännens kommentarer framkommer att det även kan variera stort mellan och inom skolor.

I enkäten ombads huvudmännen att uppge en rapporteringsgrad i form av hur stor andel av lektionerna under höstterminen 2023 som närvaro hade rapporterats för. Drygt var tredje huvudman har inte kunnat ange en rapporteringsgrad. I huvudmännens kommentarer framkommer att det finns olika anledningar till detta. En del huvudmän verkar inte följa upp i vilken utsträckning elevernas frånvaro registreras. Andra huvudmän kan inte ange rapporteringsgraden i det format som efterfrågats, men verkar ändå följa upp skolornas frånvaroregistrering. Av de huvudmän som har angett en rapporteringsgrad är det omkring två tredjedelar som uppger att närvaro har rapporterats för minst 90 procent av lektionerna, vilket får anses vara en hög rapporteringsgrad, medan en tredjedel anger en lägre rapporteringsgrad än så. Dessa resultat gäller såväl förskoleklass och grundskolan som anpassade grundskolan.¹⁵

Det finns flera anledningar till att all frånvaro inte registreras. För det första tycks det variera mellan skolor och huvudmän i vilken utsträckning de arbetar för att frånvaroregistreringen ska vara heltäckande. En del huvudmän lyfter att frånvaro inte alltid registreras när vikarier håller i lektioner eller vid schemabrytande aktiviteter (exempelvis friluftsdagar). Det förekommer också att elever lämnar lektionen eller skoldagen efter att närvaro registrerats utan att detta korrigeras i systemet.

En annan osäkerhetsfaktor är att frånvaro i vissa fall inte registreras för samtliga elever, exempelvis elever med långvarig frånvaro.¹⁶ Hos merparten av skolhuvudmännen sker frånvaroregistrering i ett digitalt system. Digitala frånvaroregistreringssystem bygger på att det finns ett aktuellt och korrekt schema inlagt för varje elev. Huvudmännens kommentarer och erfarenheter från tidigare studier visar att så inte alltid är fallet, vilket innebär en risk för att frånvarostatistiken blir missvisande. Enligt kommentarerna verkar den schematekniska aspekten exempelvis skapa svårigheter vid frånvaroregistrering för elever som får särskilt stöd i form av anpassad studiegång.¹⁷ Huvudmännens kommentarer indikerar att frånvaroregistreringen för elever med anpassad studiegång varierar och att det råder viss osäkerhet kring hur frånvaro ska registreras för dessa elever.¹⁸

---

¹⁵ En låg rapporteringsgrad riskerar att bli särskilt missvisande om huvudmannen använder ett frånvarosystem som per automatik antar att alla elever var närvarande vid de lektioner där närvaro inte registrerats. En sådan metod kan resultera i att frånvaron underskattas för eleverna. Detta verkar vara fallet hos en mindre andel av huvudmännen.

¹⁶ Enstaka huvudmän beskriver att det händer att lärare efter ett tag slutar registrera frånvaro för elever med långvarig frånvaro eftersom de bedömer att frånvaroproblematiken redan är känd. Detta tillvägagångssätt leder till en underskattning av elevens faktiska frånvaro. Det förekommer också att skolor av misstag fortsätter registrera frånvaro för elever som inte längre går på skolan eller att skolor fortsätter att registrera frånvaro medan de avvaktar besked om en elev som slutat på skolan faktiskt har börjat på en annan skola.

¹⁷ Se 3 kap. 7 och 12 §§ skollagen. Anpassad studiegång innebär avvikelser från timplanen och de ämnen och mål som gäller för utbildningen, exempelvis att ett ämne, delar av ett ämne eller flera ämnen tas bort.

¹⁸ I vissa fall lägger skolan in ett schema som motsvarar den undervisningstid eleven ska läsa enligt anpassningen. Frånvaron redovisas därmed i relation till elevens faktiska undervisningstid, vilket gör att den inte är direkt jämförbar med de uppgifter som redovisas för elever som läser enligt full timplan. I andra fall väljer skolan att fortsätta registrera frånvaro utifrån det schema som eleven skulle ha haft om eleven inte läst med anpassad studiegång. Det varierar dock om eleven räknas som frånvarande eller närvarande på de lektioner som ligger utanför elevens anpassade studiegång. Vissa skolor räknar alltså den undervisningstid eleven inte deltar i till följd av anpassad studiegång som frånvaro medan andra skolor inte gör det.

En del huvudmän har inte kunnat ta fram de uppgifter som Skolverket efterfrågat

Det förekommer att huvudmän av olika anledningar inte har kunnat besvara vissa frågor i enkäten, till exempel på grund av att de enbart följer total frånvaro och därför inte kan besvara frågor om ogiltig frånvaro. Vidare uppger flera huvudmän att de inte kan besvara frågor om frånvaro för integrerade elever¹⁹ eftersom deras rapporteringssystem inte kan särskilja den elevgruppen på aggregerad nivå.

För ett fåtal huvudmän har kommentarer som huvudmannen lämnat visat att de inte har besvarat frågorna på det sätt som efterfrågades. Det handlar till exempel om att huvudmannen har en något annorlunda definition av ogiltig frånvaro eller använder andra frånvarointervall än de som efterfrågas i kartläggningen.

Skolverket har, utifrån kvaliteten på huvudmännens uppgifter om antal frånvarande elever och de kommentarer huvudmännen lämnat, bedömt om de inrapporterade uppgifterna ska inkluderas i sammanställningen för denna rapport. Kvalitetssäkringen har resulterat i att Skolverket har exkluderat ett antal svar.²⁰ Under kvalitetssäkringen har Skolverket också kontaktat flera huvudmän vars uppgifter innehöll extremvärden. Det framkom då att flera huvudmän hade rapporterat in för många elever med total frånvaro och dessa huvudmän har fått möjlighet att skicka in korrigerade uppgifter. Vi kan dock inte utesluta att det finns ytterligare fall som inte har upptäckts i kvalitetssäkringen.

Jämförbarhet mellan Skolverkets kartläggningar

I Skolverkets rapport om frånvaros omfattning från 2021 presenterades huvudsakligen uppgifter för höstterminen 2020. Tidigare studier har visat att covid-19-pandemin bidrog till ökad frånvaro i landets skolor.²¹ Siffrorna från hösten 2020 speglar alltså till viss del ett extremt läge under pandemin då elever rekommenderades att stanna hemma vid symptom samt minst två symptomfria dagar. Detta är värt att ha i åtanke när frånvaron under höstterminen 2023 jämförs med frånvaron under höstterminen 2020.

I kartläggningen från 2021 samlade Skolverket också in uppgifter om elevers frånvaro under höstterminen 2019. I den kartläggningen konstaterade Skolverket att det fanns en osäkerhet i de inrapporterade siffrorna och att flertalet huvudmän uppgett att de av olika skäl inte kunde lämna några uppgifter för 2019. Elevantalet för de huvudmän som lämnat uppgifter för höstterminen 2019 motsvarar 65–70 procent av det totala antalet elever i grundskolan, vilket gör att underlaget för den terminen är mer begränsat.

¹⁹ Elever som är mottagna i skolformen anpassade grundskolan men som får sin utbildning i grundskolan.

²⁰ Det gäller svar som har orimliga värden såsom fler frånvarande elever än totalt antal elever hos huvudmannen eller där den ogiltiga frånvaron är högre än den totala frånvaron. Det handlar också om svar där huvudmannen lämnat kommentarer om att uppgifterna är mycket osäkra eller ofullständiga, till exempel att huvudmannen beskriver att frånvarosystemet inte har tagits i bruk förrän flera månader in i terminen. När det gäller integrerade elever har vi också exkluderat uppgifter om integrerade elevers frånvaro från huvudmän som enligt den officiella statistiken inte har integrerade elever. Det handlar om ett mindre antal elever och vi bedömer att det endast påverkar den nationella bilden på marginalen. Slutligen har vi exkluderat svar från några huvudmän för vilka det saknas uppgift om totalt antal elever i den officiella statistiken.

²¹ Skolverket (2020a); Skolverket (2020b); Skolverket (2021a).

Frånvarons omfattning i de obligatoriska skolformerna

I detta kapitel presenteras resultaten av Skolverkets kartläggning av frånvaron i de obligatoriska skolformerna höstterminen 2023. Resultaten bygger på de uppgifter som huvudmännen har rapporterat in till Skolverket, vilken i sin tur bygger på den frånvaroregistrering som görs på skolorna. Uppgifterna speglar inte nödvändigtvis fullt ut den faktiska frånvaron, vilket är viktigt att ha i åtanke när man tar del av resultaten. Andelen frånvarande elever varierar mellan olika huvudmän och skolor. I rapporten presenteras en samlad nationell bild av andelen frånvarande elever under höstterminen 2023.

Ogiltig frånvaro i förskoleklass och grundskolan

Studien visar att totalt 5 procent av eleverna som går i förskoleklass eller grundskolan²² hade en ogiltig frånvaro på minst 5 procent under höstterminen 2023, se tabell 2. Det motsvarar en ogiltig frånvaro på ungefär en vecka eller mer under höstterminen.²³ Av dessa elever hade majoriteten en ogiltig frånvaro på mellan 5 och 14 procent. Det gäller samtliga årskurser. Resultaten visar också att nästan 2 procent av eleverna som går i förskoleklass eller grundskolan hade en ogiltig frånvaro på 15 procent eller mer under höstterminen. Det motsvarar en frånvaro på sammanlagt 2,5 veckor eller mer. De huvudmän som har inkommit med uppgifter i den här kartläggningen har sammantaget rapporterat in att drygt 17 300 av deras elever som går i förskoleklass eller grundskolan hade minst 15 procents ogiltig frånvaro.²⁴

Ogiltig frånvaro var betydligt vanligare bland högstadiel elever jämfört med elever i förskoleklass, låg- och mellanstadiet. Detta gäller för samtliga tre frånvarointervall i tabell 2. Till exempel hade omkring 5 procent av eleverna i årskurs 8 och 9 en ogiltig frånvaro på minst 15 procent, vilket motsvarar minst 2,5 veckors frånvaro. För årskurs 7 var andelen elever med motsvarande ogiltig frånvaro 3 procent.

---

²² Sameskolan och specialskolan har endast en huvudman vardera. För att inte peka ut huvudmän har vi inkluderat deras svar i redovisningen av resultaten för grundskolan.

²³ Beräkningarna som gäller antalet veckor utgår från att höstterminen är ungefär 17 veckor lång, exklusive en veckas lov.

²⁴ I kartläggningen har huvudmännen inkommit med uppgifter om ogiltig frånvaro för 83 procent av eleverna som går i förskoleklass eller grundskolan. Uppgifter om ogiltig frånvaro för resterande elever utgör ett mörkertal, men det verkliga antalet elever med minst 15 procents ogiltig frånvaro i hela populationen är troligen något fler än 17 300 elever.

Tabell 2. Andelen elever inom förskoleklass och grundskolan (inklusive sameskolan och specialskolan) med en ogiltig frånvaro på minst 5 procent under höstterminen 2023. Uppdelat efter grad av ogiltig frånvaro samt årskurs.

Årskurs	5–14 %	15–29 %	Minst 30 %	Summa (minst 5 %)	Svarsfrekvens*
Förskoleklass	1,2 %	0,3 %	0,5 %	2,0 %	84 %
Årskurs 1	1,0 %	0,2 %	0,2 %	1,4 %	84 %
Årskurs 2	0,9 %	0,2 %	0,2 %	1,3 %	84 %
Årskurs 3	1,0 %	0,2 %	0,2 %	1,3 %	84 %
Årskurs 4	1,4 %	0,2 %	0,3 %	1,9 %	84 %
Årskurs 5	1,6 %	0,3 %	0,3 %	2,2 %	84 %
Årskurs 6	2,6 %	0,5 %	0,4 %	3,5 %	84 %
Årskurs 7	5,9 %	1,8 %	1,2 %	8,9 %	83 %
Årskurs 8	7,8 %	2,6 %	1,9 %	12,3 %	83 %
Årskurs 9**	9,2 %	3,1 %	2,3 %	14,5 %	83 %
Totalt	3,3 %	0,9 %	0,8 %	4,9 %	84 %

*Svarsfrekvensen är beräknad genom att summera det totala elevantalet för de huvudmän som ingår i resultatet (dvs, de huvudmän som har skickat in frånvarostatistik som klarat kvalitetssäkringen) och sedan dividera summan med totalt antal elever i riket. Svarsfrekvens anger alltså andel elever i riket för vilka vi har fått uppgifter om frånvaro.
** Inkluderar även specialskolans årskurs 10.

Total frånvaro i förskoleklass och grundskolan

Denna del fokuserar på elevers totala frånvaro, det vill säga summan av giltig och ogiltig frånvaro. Här inkluderas utöver ogiltig frånvaro även anmäld frånvaro vid till exempel sjukdom eller ledighet som skolan har beviljat. Oavsett om frånvaron är giltig eller ogiltig så går den frånvarande eleven miste om utbildning. I studien har andelen elever med en total frånvaro på minst 15 procent under höstterminen 2023 kartlagts. Det motsvarar en frånvaro på sammanlagt 2,5 veckor eller mer. Elever vars frånvaro understiger denna omfattning, exempelvis om en elev har varit borta en vecka på grund av sjukdom och därutöver haft en veckas beviljad ledighet, kommer således inte att synas i resultaten.

Kartläggningen visar att 15 procent av eleverna som går i förskoleklass eller grundskolan hade en total frånvaro på mellan 15 och 29 procent under höstterminen 2023, vilket motsvarar en frånvaro på sammanlagt 2,5–5 veckor. Det finns elever med högre frånvaro än så inom alla årskurser och sammantaget hade drygt 4 procent av eleverna en total frånvaro på minst 30 procent, se tabell 3. Under höstterminen motsvarar det en frånvaro på minst 5 veckor. De huvudmän som har inkommit med uppgifter i den här kartläggningen har sammantaget rapporterat in att nästan 45 700 av deras elever som går i förskoleklass eller grundskolan hade en total frånvaro på minst 30 procent. Av dessa är det drygt

16 200 elever som hade en total frånvaro på minst 50 procent under höstterminen 2023.²⁵

Tabell 3. Andelen elever inom förskoleklass och grundskolan (inklusive sameskolan och specialskolan) med en total frånvaro på minst 15 procent under höstterminen 2023. Uppdelat efter grad av total frånvaro samt årskurs.

Årskurs	15–29 %	30–49 %	Minst 50 %	Summa (minst 15 %)	Svarsfrekvens*
Förskoleklass	12 %	2 %	0,7 %	15 %	89 %
Årskurs 1	11 %	1 %	0,4 %	13 %	89 %
Årskurs 2	11 %	1 %	0,4 %	12 %	89 %
Årskurs 3	11 %	1 %	0,4 %	13 %	89 %
Årskurs 4	13 %	2 %	0,6 %	15 %	89 %
Årskurs 5	15 %	2 %	0,8 %	17 %	89 %
Årskurs 6	15 %	2 %	1,3 %	19 %	88 %
Årskurs 7	19 %	4 %	2,6 %	26 %	87 %
Årskurs 8	22 %	6 %	3,7 %	31 %	88 %
Årskurs 9**	23 %	6 %	4,0 %	34 %	88 %
Totalt	15 %	3 %	1,5 %	19 %	89 %

* Svarsfrekvensen är beräknad genom att summera det totala elevantalet för de huvudmän som ingår i resultatet (dvs, de huvudmän som har skickat in frånvarostatistik som klarat kvalitetssäkringen) och sedan dividera summan med totalt antal elever i riket. Svarsfrekvens anger alltså andel elever i riket för vilka vi har fått uppgifter om frånvaro.

** Inkluderar även specialskolans årskurs 10.

Precis som med den ogiltiga frånvaron var den totala frånvaron högre i högstadiet jämfört med förskoleklass, låg- och mellanstadiet. I högstadiet hade omkring 20 procent av eleverna en total frånvaro på 15–29 procent höstterminen 2023, se tabell 3. Vidare hade cirka 10 procent av eleverna i årskurs 8 och 9 en total frånvaro på minst 30 procent. För årskurs 7 är andelen elever med den graden av frånvaro något lägre, nästan 7 procent.

Den totala frånvaron tycks ha minskat inom grundskolan

Skolverkets kartläggning av frånvaron från 2021 visade att frånvaron ökade under covid-19-pandemin. Andelen elever med en total frånvaro på minst 15 procent var högre höstterminen 2020 jämfört med höstterminen 2019. Detta gällde förskoleklass och samtliga årskurser i grundskolan.²⁶ Föreliggande kartläggning visar att den totala frånvaron har minskat igen höstterminen 2023, se diagram 1. Jämfört med höstterminen 2020 har andelen elever med minst 15 procent total frånvaro minskat för samtliga årskurser höstterminen 2023, utom för årskurs 9 där andelen är oförändrad. Att frånvaron har minskat jämfört med nivåerna under höstterminen 2020 är förväntat givet det extrema läge som rådde under pandemin.

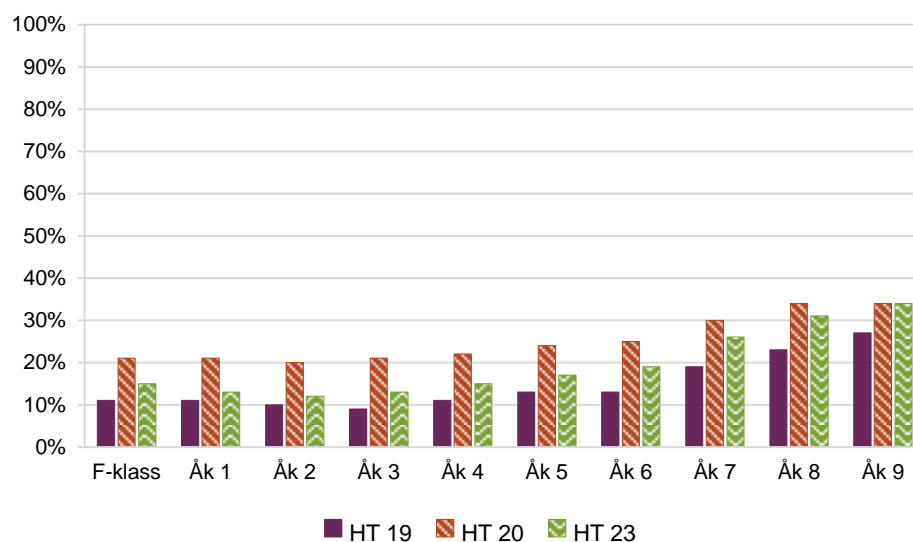
²⁵ I kartläggningen har huvudmännen inkommit med uppgifter om total frånvaro för 89 procent av eleverna som går i förskoleklass eller grundskolan. Uppgifter om total frånvaro för resterande elever utgör ett mörkertal, men det verkliga antalet elever med minst 30 procent total frånvaro i hela populationen är troligen något fler än 45 700 elever. Likaså är det verkliga antalet elever med minst 50 procent total frånvaro troligen något fler än 16 200 elever.

²⁶ Skolverket (2021a).

Under pandemin ökade sjukfrånvaron då elever rekommenderades att stanna hemma vid symptom och minst två symptomfria dagar samt att det under vissa perioder fanns rekommendationer om familjekarantän.

Samtidigt tycks den totala frånvaron fortfarande vara högre under höstterminen 2023 än *före* pandemin, höstterminen 2019. Det gäller förskoleklass och samtliga årskurser i grundskolan.

Diagram 1. Andelen elever inom förskoleklass och grundskolan (inkl. sameskolan och specialskolan) med en total frånvaro på minst 15 procent.

Uppgifterna för höstterminerna 2019 och 2020 är hämtade från Skolverkets förra rapport om frånvarons omfattning (Skolverket (2021). *Nationell kartläggning av elevfrånvaro. De obligatoriska skolformerna samt gymnasie- och gymnasiesärskolan*. Rapport 2021:10, s.26 för HT 20 och s.28 för HT 19). I Skolverkets kartläggning från 2021 uppgav flera huvudmän att de, av olika skäl, inte kunde lämna några uppgifter för 2019. Relevanta för de huvudmän som lämnat uppgifter för HT 19 motsvarar 65–70 procent av det totala antalet elever i grundskolan. Underlaget för HT 20 och HT 23 är mer heltäckande och motsvarar 79 respektive 89 procent av det totala antalet elever i grundskolan. Att det skiljer sig mellan åren vilka huvudmän som inkommit med uppgifter leder till viss osäkerhet.

En närmare analys av utvecklingen visar att minskningen gäller andelen elever med 15–29 samt 30–49 procents total frånvaro. När det gäller frånvaro på minst 50 procent, ser vi i stället att andelen högstadielärover med den typen av frånvaro har ökat något höstterminen 2023 jämfört med höstterminen 2020. Det handlar om ökning på mindre än en procentenhet, men motsvarar många elever nationellt. Samtidigt finns som sagt vissa osäkerhetsfaktorer kopplade till huvudmännens uppgifter om antalet frånvarande elever och det är därför svårt att med säkerhet säga att frånvaron faktiskt har ökat. Jämförelser mellan åren bör tolkas med försiktighet.

Vad gäller den ogiltiga frånvaron har andelen högstadielärover i grundskolan med ogiltig frånvaro ökat under höstterminen 2023 jämfört med höstterminen 2020. Ökningen gäller alla tre frånvarointervall. I Skolverkets kartläggning från 2021

observerades ingen påtaglig förändring av den ogiltiga frånvaron under pandemin, eller mer specifikt höstterminen 2020 jämfört med höstterminen 2019.²⁷

Ogiltig frånvaro i anpassade grundskolan

I Skolverkets officiella statistik för anpassade grundskolan ingår uppgifter om elever som är mottagna i den skolformen, inklusive de elever som är mottagna i anpassade grundskolan men som får sin utbildning i grundskolan (integrerade elever). I enlighet med den officiella statistiken ingår också dessa elever i resultaten för anpassade grundskolan. De integrerade eleverna utgör knappt 10 procent av samtliga elever i anpassade grundskolan.

Enligt studien var drygt 4 procent av eleverna i anpassade grundskolan ogiltigt frånvarande från skolan under minst 5 procent av höstterminen 2023, se tabell 4. Det motsvarar en ogiltig frånvaro på ungefär en vecka eller mer. Majoriteten av dessa elever hade en frånvaro på mellan 5 och 14 procent. Knappt 2 procent av eleverna i anpassade grundskolan hade en ogiltig frånvaro på minst 15 procent, vilket motsvarar en frånvaro på sammanlagt 2,5 veckor eller mer. De huvudmän som har inkommit med uppgifter i den här kartläggningen har sammantaget rapporterat in att drygt 200 av deras elever i anpassade grundskolan hade minst 15 procents ogiltig frånvaro.²⁸

Tabell 4. Andelen elever mottagna i anpassade grundskolan med en ogiltig frånvaro på minst 5 procent under höstterminen 2023, uppdelat efter grad av ogiltig frånvaro samt stadie.

Stadie	5–14 %	15–29 %	Minst 30 %	Summa (minst 5 %)	Svarsfrekvens*
Lågstadiet	1,5 %	0,6 %	0,5 %	2,6 %	82 %
Mellanstadiet	2,0 %	0,3 %	0,5 %	2,8 %	79 %
Högstadiet	4,0 %	1,6 %	1,1 %	6,7 %	81 %
Totalt	2,6 %	0,9 %	0,7 %	4,2 %	81 %

* Svarsfrekvensen är beräknad genom att summera det totala elevantalet för de huvudmän som ingår i resultatet (dvs, de huvudmän som har skickat in frånvarostatistik som klarat kvalitetssäkringen) och sedan dividera summan med totalt antal elever i riket. Svarsfrekvens anger alltså andel elever i riket för vilka vi har fått uppgifter om frånvaro.

Andelen elever som har varit ogiltigt frånvarande är mer än dubbelt så hög i högstadiet som i låg- och mellanstadiet.²⁹ Detta gäller för samtliga tre frånvarointervall i tabell 4. I högstadiet hade knappt 2 procent av eleverna en ogiltig frånvaro på mellan 15 och 29 procent och 1 procent av eleverna hade en ogiltig frånvaro på minst 30 procent under höstterminen 2023.

²⁷ Skolverket (2021a).

²⁸ I kartläggningen har huvudmännen inkommit med uppgifter om ogiltig frånvaro för 81 procent av eleverna mottagna i anpassade grundskolan. Uppgifter om ogiltig frånvaro för resterande elever utgör ett mörkertal, men det verkliga antalet elever med minst 15 procents ogiltig frånvaro i hela populationen är troligen något fler än 200 elever.

²⁹ I högstadiet var drygt en tredjedel av eleverna med minst 5 procents frånvaro så kallade integrerade elever. Detta trots att de integrerade eleverna endast utgör en mindre andel (10 procent) av samtliga elever inom skolformen. Denna elevgrupp får alltså stor påverkan på andelen frånvarande elever i förhållande till gruppens storlek.

Total frånvaro i anpassade grundskolan

Drygt 20 procent av eleverna i anpassade grundskolan hade en total frånvaro på mellan 15 och 29 procent under höstterminen 2023, vilket motsvarar en frånvaro på sammanlagt 2,5–5 veckor (se tabell 5). Vidare hade drygt 10 procent av eleverna i anpassade grundskolan en total frånvaro på minst 30 procent, eller minst fem veckor, under höstterminen 2023. De huvudmän som har inkommit med uppgifter i den här kartläggningen har sammantaget rapporterat in att nästan 1 400 av deras elever i anpassade grundskolan hade en total frånvaro på minst 30 procent. Av dessa är det nästan 500 elever som hade en total frånvaro på minst 50 procent under höstterminen 2023.³⁰

Tabell 5. Andelen elever inom anpassade grundskolan med en total frånvaro på minst 15 procent under höstterminen 2023, uppdelat efter grad av frånvaro samt stadie.

Stadie	15–29 %	30–49 %	Minst 50 %	Summa (minst 15 %)	Svarsfrekvens*
Lågstadiet	22 %	7 %	3 %	32 %	84 %
Mellanstadiet	21 %	6 %	3 %	29 %	82 %
Högstadiet	22 %	7 %	5 %	34 %	83 %
Totalt	22 %	7 %	4 %	32 %	83 %

* Svarsfrekvensen är beräknad genom att summera det totala elevantalet för de huvudmän som ingår i resultatet (dvs, de huvudmän som har skickat in frånvarostatistik som klarat kvalitetssäkringen) och sedan dividera summan med totalt antal elever i riket. Svarsfrekvens anger alltså andel elever i riket för vilka vi har fått uppgifter om frånvaro.

När det gäller den totala frånvaron i anpassade grundskolan syns ingen tydlig ökning i andelen frånvarande elever i högstadiet jämfört med de lägre stadierna, utan frånvaron är mer jämnt fördelad mellan stadierna (se tabell 5). Ett undantag är att andelen elever med minst 50 procents frånvaro var högre i högstadiet jämfört med låg- och mellanstadiet höstterminen 2023; 5 procent jämfört med 3 procent.

Frånvaron i anpassade grundskolan tycks öka – men utvecklingen över tid är osäker

Skolverkets kartläggning från 2021 visade att frånvaron ökade i anpassade grundskolan under pandemin. Andelen elever med en total frånvaro på minst 15 procent var nästan dubbelt så hög höstterminen 2020 jämfört med höstterminen 2019; 29 procent jämfört med 15 procent.³¹ Föreliggande kartläggning visar att den totala frånvaron i anpassade grundskolan tycks ha fortsatt öka efter pandemin. Höstterminen 2023 hade 32 procent av eleverna en total frånvaro på minst 15 procent. En närmare analys av utvecklingen visar att ökningen gäller andelen elever med 15–29 procents total frånvaro. För de högre frånvarointervallen är andelen frånvarande elever oförändrad eller något lägre.

³⁰ I kartläggningen har huvudmännen inkommit med uppgifter om total frånvaro för 83 procent av eleverna mottagna i anpassade grundskolan. Uppgifter om total frånvaro för resterande elever utgör ett mörkertal, men det verkliga antalet elever med minst 30 procents total frånvaro i hela populationen är troligen något fler än 1 400 elever. Likaså är det verkliga antalet elever med minst 50 procents total frånvaro troligen något fler än 500 elever.

³¹ Skolverket (2021a).

För anpassade grundskolan finns dock större osäkerhet kring utvecklingen över tid eftersom vissa nödvändiga ändringar har gjorts i denna kartläggning jämfört med studien från 2021. För att få en bild av andelen frånvarande elever jämförs huvudmännens uppgifter om antal frånvarande elever med den officiella statistiken över totalt antal elever i skolformen under samma termin. I den officiella statistiken ingår integrerade elever i elevstatistiken för anpassade grundskolan, men i studien från 2021 redovisade flera huvudmän de integrerade eleverna tillsammans med eleverna i grundskolan. Skolverket konstaterade då att frånvaron för anpassade grundskolan antagligen underskattades på grund av detta. I den enkätundersökning som ligger till grund för den här rapporten förtydligades hur frånvaron för integrerade elever skulle rapporteras så att dessa elever kunde inkluderas i resultaten för anpassade grundskolan. Ändringen var nödvändig, men medför att resultaten från de två kartläggningarna inte är helt jämförbara.

Vad gäller den ogiltiga frånvaron har andelen högstadiel elever i anpassade grundskolan med en ogiltig på 5–14 respektive 15–29 procents frånvaro ökat under höstterminen 2023 jämfört med under höstterminen 2020. I Skolverkets kartläggning från 2021 konstaterades att den ogiltiga frånvaron höstterminen 2020 var i nivå med den som registrerades under höstterminen 2019.³² Men jämförelser mellan åren bör, som tidigare nämnts, tolkas med försiktighet.

---

³² Skolverket (2021a).

Sammanfattande diskussion

Denna studie har kartlagt ogiltig respektive total frånvaro i de obligatoriska skolformerna under höstterminen 2023. Studiens syfte är att ge en nationell bild av frånvarons omfattning samt undersöka eventuella förändringar sedan Skolverkets kartläggning från 2021.

Det finns vissa osäkerhetsfaktorer kopplade till uppgifter om frånvaro, till exempel att all frånvaro inte registreras på skolorna. Osäkerhetsfaktorerna gör att det är svårt att slå fast exakt hur stor andel av eleverna som har olika grader av frånvaro. Samtidigt bedömer omkring åtta av tio huvudmän själva att de uppgifter som de har rapporterat in ger en rättvisande bild av frånvaron för deras elever höstterminen 2023. Drygt en av tio huvudmän bedömer att det finns risk att frånvaron var högre än redovisat och några enstaka procent av huvudmännen bedömer att det finns risk att frånvaron var lägre än redovisat.

Många elever har en omfattande frånvaro

Kartläggningen visar bland annat att drygt 4 procent av eleverna som går i förskoleklass eller grundskolan hade en total frånvaro på minst 30 procent, eller minst 5 veckor, under höstterminen 2023. Motsvarande andel för anpassade grundskolan är drygt 10 procent av eleverna. Skolverkets kartläggning visar att den totala frånvaron var högre i anpassade grundskolan än i grundskolan. Detta skulle bland annat kunna bero på att läkarbesök och andra vårdbesök är vanligare bland elever i anpassade grundskolan.

De huvudmän som har inkommit med uppgifter i den här kartläggningen har sammantaget rapporterat in att ungefär 47 000 av deras elever i förskoleklass, grundskolan och anpassade grundskolan hade minst 30 procent total frånvaro under höstterminen 2023. Av dessa är det ungefär 16 700 elever som hade en total frånvaro på minst 50 procent.³³ Att gå miste om mer än en månads utbildning under en termin kan få stora konsekvenser för en elev. Det är dock viktigt att komma ihåg att även mindre frånvaro än så kan få negativa konsekvenser.

Omfattande frånvaro riskerar att få stora konsekvenser

Upprepad eller längre frånvaro riskerar att påverka elevens kunskapsutveckling, vilket kan få konsekvenser för elevens möjligheter att fullgöra sin utbildning och påverka elevens framtidsutsikter. Omfattande frånvaro kan också påverka elevernas välbefinnande och bidra till utanförskap. Att vända en omfattande

---

³³ I studien har vi fått uppgifter om graden av total frånvaro för nästan 90 procent av eleverna som går i förskoleklass eller grundskolan och drygt 80 procent av eleverna mottagna i anpassade grundskolan. Uppgifter om total frånvaro för resterande elever i de obligatoriska skolformerna utgör ett mörkertal, men det verkliga antalet elever med minst 30 procent total frånvaro i hela populationen är troligen något fler än 47 000. Likaså är det verkliga antalet elever med minst 50 procent total frånvaro troligen något fler än 16 700 elever.

frånvaro kan vara utmanande och kräva en rad insatser från skolan och huvudmannen samt elevens vårdnadshavare. Även andra aktörer i form av till exempel socialtjänsten och primärvården kan behöva involveras. Det kan vara svårt för skolan att på egen hand vända en elevs frånvaro eftersom skolan varken kan eller ska lösa allt kopplat till elevens frånvaro. Det kan till exempel handla om elever med psykisk ohälsa som behöver hjälp av hälso- och sjukvården.³⁴ Tidigare studier visar att det är ovanligt att det bara finns en orsak till omfattande frånvaro hos en elev. Ofta handlar det om flera faktorer som på ömsesidigt påverkar varandra. Det kan handla om skolfaktorer såväl som individfaktorer och sociala faktorer.³⁵ För att kunna sätta in rätt åtgärder behöver orsakerna i det enskilda fallet analyseras ur ett helhetsperspektiv.

Frånvaron har minskat sedan pandemin – men är fortfarande på en högre nivå än före pandemin

Skolverkets kartläggning av frånvaro från 2021 visade att frånvaron ökade under pandemin. Det gällde såväl förskoleklass och grundskolan som anpassade grundskolan. Föreliggande kartläggning visar att den totala frånvaron i förskoleklass och grundskolan minskade igen under höstterminen 2023 jämfört med höstterminen 2020. Att frånvaron minskade är inte oväntat givet det extrema läge som rådde under pandemin, inte minst i form av ökad sjukfrånvaro.

Samtidigt tycks den totala frånvaron fortfarande vara högre under höstterminen 2023 än *före* pandemin, höstterminen 2019. Det gäller förskoleklass och samtliga årskurser i grundskolan. Vi ser också att andelen högstadiel elever i grundskolan som har minst 50 procents total frånvaro tycks ha ökat något under höstterminen 2023 jämfört med höstterminen 2020. Det handlar om ökning på mindre än en procentenhet, men motsvarar många elever nationellt. Även den ogiltiga frånvaron bland högstadiel elever tycks ha ökat jämfört med höstterminen 2020. Eftersom det finns vissa osäkerhetsfaktorer kopplade till uppgifter om frånvaro är det dock svårt att med säkerhet säga att frånvaron faktiskt har ökat.

Förklaringar till utvecklingen av frånvaron har inte undersökts närmare inom ramen för denna kartläggning. Skolverket ser dock vissa relevanta kopplingar till andra nyligen genomförda studier. Skolverket har tidigare sett tendenser till en fortsatt ökad frånvaro inom skolväsendet efter pandemin, vilket kan bero på ett förändrat förhållningssätt till förkylningssymptom samt att vissa elevgrupper trivdes med undervisning på distans under pandemin och att det kan vara svårt att motivera dem att återgå till undervisning i skolans lokaler.³⁶ Skolverkets tidigare studier visade också att vissa elever hade svårt att klara återgången från undervisning på distans till undervisning i skolan.³⁷ Vidare visar en studie från Folkhälsomyndigheten på minskad trivsel och ökad stress i skolan. Studien

---

³⁴ Skolverket och Socialstyrelsen (2024); Skolverket (2021a); SOU 2016:94.

³⁵ SOU 2016:94.

³⁶ Skolverket (2022).

³⁷ Ibid.

bygger på en större enkätundersökning till elever.³⁸ Minskad trivsel och ökad stress är faktorer som kan påverka elevers närvaro.³⁹

För elever mottagna i anpassade grundskolan tycks den totala frånvaron ha ökat ytterligare under höstterminen 2023 jämfört med höstterminen 2020. Detta trots det extrema läge som rådde under pandemin i form av exempelvis ökad sjukfrånvaro. För anpassade grundskolan finns dock en stor osäkerhet kring utvecklingen över tid eftersom vi gjort vissa nödvändiga ändringar i denna kartläggning jämfört med den från 2021.

Viktigt med gemensamma definitioner och tydliga rutiner för en tillförlitlig uppföljning av frånvaro

För att få en rättvisande bild av elevernas frånvaro behöver huvudmän ha tydliga rutiner för frånvaroanmälan och registrering av frånvaro samt skapa goda administrativa förutsättningar för detta. Rektorer och huvudmän behöver också följa upp att rutinerna följs och att all frånvaro registreras. Både elevens totala och ogiltiga frånvaro bidrar med viktig information. Den totala frånvaron visar hur mycket utbildning eleven sammantaget går miste om. Samtidigt är det viktigt att följa och tidigt fånga upp ogiltig frånvaro, som även i liten omfattning kan vara en signal om utmaningar för eleven som skolan har ansvar för att hantera.

En pågående statlig utredning ska lämna förslag om ett nationellt frånvaroregister som möjliggör systematiska uppföljningar av elevers frånvaro.⁴⁰ I utredningens uppdrag ingår att lämna förslag på definitioner av giltig respektive ogiltig frånvaro, något som den här studien liksom tidigare studier bekräftar att det finns ett behov av. Kommentarer som huvudmän lämnat i denna kartläggning visar att det varierar vilka definitioner av frånvaro de använder, hur de följer elevers frånvaro samt vilken typ av information de kan hämta från sina system för frånvaroregistrering. Detta försvårar nationella kartläggningar av frånvarons omfattning. En ökad likvärdighet gällande hur skolor och huvudmän följer elevers frånvaro kan bidra till ökad kvalitet och tillförlitlighet i uppföljningar av frånvaro såväl lokalt som nationellt.

Skolor och huvudmän behöver förebygga frånvaro så att elever får den utbildning de har rätt till

Även om det på nationell nivå finns en betydande grupp elever med omfattande frånvaro varierar det mellan skolhuvudmän, och framför allt mellan olika skolor, i vilken utsträckning de har elever med den här typen av frånvaro. Alla skolor och huvudmän behöver dock arbeta med att främja närvaro och förebygga frånvaro. Skolverket har tagit fram rekommendationer och stödmaterial för arbetet med att

---

³⁸ Folkhälsomyndigheten (2023).

³⁹ SOU 2016:94.

⁴⁰ Dir. 2023:154. *Varaktigt förbättrad trygghet och studiero i skolan.*

främja närvaro samt förebygga och åtgärda frånvaro.⁴¹ Skolverket har också tagit fram ett nationellt kvalitetssystem i syfte att stödja huvudmän i att följa upp och utveckla kvalitet och likvärdighet. Kvalitetssystemet består av nationella målsättningar, delmål, indikatorer och framgångsfaktorer och kan bidra till en fördjupad analys av utvecklingsbehov. Det kan till exempel handla om kompensatoriska insatser och en hälsofrämjande lärmiljö som bland annat innefattar att lärmiljön präglas av trygghet och studiero. Trygghet, trivsel och goda relationer elever emellan samt mellan vuxna och elever är centrala aspekter för att främja närvaro. Det är även viktigt att säkerställa att alla elever känner sig sedda och att de får det stöd de behöver.⁴² Frånvaro är i sig en riskfaktor för fortsatt frånvaro. Det är därför viktigt att både skola och vårdnadshavare konsekvent och konstruktivt uppmärksammar elevers frånvaro och tillsammans agerar redan när en elev visar tecken på, eller risk för, problematisk frånvaro. Att skolor och huvudmän systematiskt följer elevers frånvaro är centralt för att tidigt kunna fånga upp elevers frånvaro.

---

⁴¹ Skolverket (2024b); Skolverket (2024c).

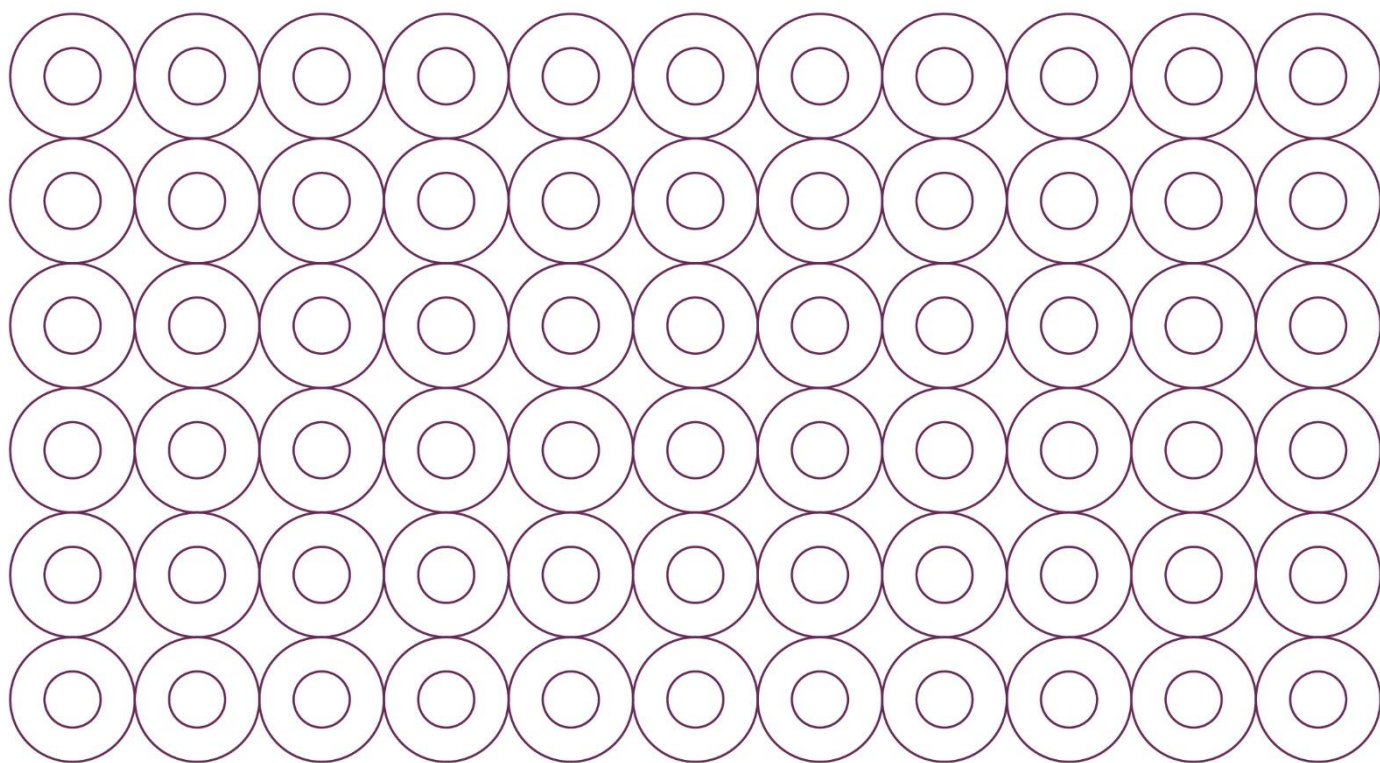
⁴² Skolverket (2021a); SOU 2016:94.

Referenser

- Folkhälsomyndigheten (2023). *Skolbarns hälsovanor i Sverige 2021/22. Nationella resultat.*
- Proposition 2009/10:165. *Den nya skollagen – för kunskap, valfrihet och trygghet.*
- Skolinspektionen (2016). *Omfattande ogiltig frånvaro i Sveriges grundskolor.*
- Skolverket (2008). *Rätten till utbildning. Om elever som inte går i skolan. Rapport 309.*
- Skolverket (2010). *Skolfrånvaro och vägen tillbaka. Långvarig ogiltig frånvaro i grundskolan ur elevens, skolans och förvaltningens perspektiv. Rapport 341.*
- Skolverket (2020a). *Undersökning av frånvaro bland personal och elever. Uppföljning för april 2020.*
- Skolverket (2020b). *Undersökning av frånvaro bland personal och elever. Uppföljning för maj 2020.*
- Skolverket (2021a). *Nationell kartläggning av elevfrånvaro. De obligatoriska skolornerna samt gymnasie- och gymnasiesärskolan. Rapport 2021:10.*
- Skolverket (2021b). *Utredning om ett nationellt frånvaroregister.*
- Skolverket (2022). *Covid-19-pandemins konsekvenser för skolväsendet. Slutredovisning.*
- Skolverket och Socialstyrelsen (2024). *Skolsociala team. Delredovisning av regeringsuppdrag 2023–2024.*
- SOU 2016:94. *Saknad! Uppmärksamma elevers frånvaro och agera.*

Webbsidor

- Skolverket.se (2024a). *Frånvaro i skolan.* <https://www.skolverket.se/regler-och-ansvar/ansvar-i-skolfragor/franvaro-i-skolan>. Hämtad 2024-07-30.
- Skolverket.se (2024b). *Främja närvaro och förebygga frånvaro.* <https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/stod-i-arbetet/framja-narvaro-och-forebygga-franvaro>. Hämtad 2024-09-04.
- Skolverket.se (2024c). *Rekommendationer för arbetet med att främja närvaro samt förebygga och åtgärda frånvaro.* <https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/rekommendationer/rekommendationer-framja-narvaro-och-forebygga-franvaro>. Hämtad 2024-09-04.

Skolverket

www.skolverket.se